

עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת

עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת שייכת למשפחת עבירות הצווארון הלבן, שכוללות מעשים פליליים שונים שאין מעורבת בהם אלימות, ובדרך כלל קשורים למרמה, מעילה והונאות כספיות. עבירת התחבולה או הניצול המכוון של טעות הזולת אינם מגיעים כדי מרמה, אולם יש בהם משום התנהגות בלתי הוגנת כלפי נותן הדבר. עו"ד אסף דוק מסביר במאמר הבא מה היא בדיוק עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת, במה היא נבדלת מעבירת מרמה, ומה העונש בגינה.

עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת - קווים לדמותה

למרות השימוש הנפוץ במושג זה, למעשה למונח עבירת צווארון לבן אין הגדרה משפטית או חוקית ברורה. נהוג להשתמש במונח לציון עבירות פליליות שאינן כוללות אלימות או פגיעה ברכוש, בגוף או בנפש. יש הנוטים לכנות באופן אוטומטי עבירות שבוצעו על ידי נושאי משרה בכירים, אישי ציבור ואנשים במעמד סוציו אקונומי גבוה כעבירות צווארון לבן.

ככלל, ניתן לקבוע שברוב המקרים, המונח "עבירות צווארון לבן" מתייחס למעשים פליליים שאינם כרוכים באלימות מכל סוג שהוא. ברוב המקרים מדובר בעבירות של מעילה הנעשות על ידי עובדים בארגון, בעבירות מרמה, ובעבירות הונאה וזיוף. עבירות אלו הן בעלות משקל רב יותר ככל שהעברין נושא במשרה בכירה יותר, שכן ככל שברשות אדם סמכויות נרחבות יותר, כך היקף המעילה או המרמה שהוא יכול לבצע גדל, ומשום כך נוצר הרושם שעבירות צווארון לבן הן עבירות המבוצעות על ידי נושאי משרות בכירים. למעשה, גם עובד זוטרי המבצע מעילה בארגונו, או מעשי מרמה, הונאה וזיוף, מבצע עבירת צווארון לבן.

מהי אם כן, עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת? על פי סעיף 416 לחוק העונשין:

"המקבל דבר בתחבולה או בניצול מכוון של טעות הזולת שאין בהם מרמה, דינו - מאסר שנתיים."

עבירת התחבולה היא עבירה משלימה לעבירות קבלת הדבר במרמה, באשר אין נדרשת במסגרתה מרמה. התחבולה או הניצול המכוון של טעות הזולת אינם מגיעים כדי מרמה, אולם יש בהם משום התנהגות בלתי הוגנת כלפי נותן הדבר. כך הוא הדבר גם לגבי העלמת פרטים רלוונטיים מן הצד שכנגד כאשר אין מוטלת כל חובה על המעלים לגלות את הפרטים.

מכך ניתן להבין כי עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת היא כל מצב בו אדם מציג חלקי אמיתות, או לחלופין מדגיש פרטים המשרתים את מטרתו ומשמיט פרטים שאינם מתיישבים עם טובתו, בכדי לקבל דבר מה שאינו מגיע לו מן הצד שכנגד. יש להדגיש כי מדובר בהטעיה מכוונת, אך לא ברמייה. עצם ההימנעות ממסירת כל הפרטים לאשורם אינה מהווה עבירה, אך הבחירה המודעת להציג בפני הצד שכנגד רק את הפרטים שמשרתים את האינטרס של העברין, ובכך להטעות את הצד שכנגד ולנצל את טעותו בכדי לקבל דבר מה מהווה פעולה שהיא בגדר עבירה.

קבלת דבר

מבחינה עובדתית, בכדי שפעולה תיחשב לעבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת, חייב להתקיים רכיב של קבלת דבר. הדבר המתקבל יכול להיות זכויות, נכסים מוחשיים, נכסים ערטילאיים, או כל טובת הנאה שהיא. לא מתחייבת פגיעה בנכסיו או זכויותיו של הצד שכנגד בכדי שתתקיים עבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת, אך חייב להתקיים קשר בין מעשיו של העבריין ובין טובות הנאה אותן קיבל.

כוונה מודעת

מבחינה נפשית, בכדי שפעולה תיחשב כעבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת, יש להראות כי הפעולה נעשתה מתוך ידיעה והבנה של אופייה המטעה, מתוך הבנה של ההשלכות שיכולות להיות להטעיה זו, ומתוך מודעות לניצול הפוטנציאלי הטמון בפעולה. לא נדרשת הוכחת הפעלת לחץ על הצד שכנגד או התעקשות על קבלת טובת הנאה המצופה. עצם המודעות לאפשרות קבלת טובת הנאה שלא על פי דין, להטעיה הנגרמת מאופן הצגת הדברים, ולניצול של הצד שכנגד מספיקות בכדי שהפעולה תיחשב לעבירה.

ההבדל בין מרמה ובין עבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת

עבירת מרמה היא פעולה בה העבריין הציג מצג שווא, טען טענות כוזבות, או לא הציג נתונים שמחובתו היה להציג בפני הקורבן, וכתוצאה מכך העבריין זכה לרווח, בעוד שלקורבן נגרם נזק או נשללה ממנו האפשרות לפעול בדרך הטובה ביותר עבורו.

קבלת דבר במרמה היא קבלה של רכוש, כסף או טובת הנאה מאדם, כאשר המקבל משיג מהפעולה רווח ויתרון, בעוד שלמעניק נגרם הפסד או נזק, בכפוף לכך שקבלת הדבר היא תוצאה של מצג שווא או פעולה מטעה אחרת שנקט הצד המקבל. להבדיל מעבירת מרמה, כשמדובר בעבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת לא מדובר בהצגת נתונים לא נכונים או בהטעיה והונאה מפורשות, וכן לא מדובר בהסתרת מידע שהעבריין מחויב להציג. כמו כן, לא מדובר בפגיעה במי שנגדו ננקטה התחבולה, אלא בכך שהתקיים רווח כלשהו עבור העבריין.

ענישה

העונש בגין עבירת תחבולה וניצול מכון של טעות הזולת הוא **עד שנתיים מאסר**, ויכול לכלול קנסות כבדים ופיצוי, בהתאם לחומרת העבירה. העונש על רמייה הוא עד שלוש שנות מאסר בנסיבות רגילות, ועד חמש שנות מאסר בנסיבות מחמירות, ויכול לכלול קנסות ופיצוי בהתאם לחומרת העבירות.

נורמות התנהגות

עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת בדרך כלל לא זוכה לתהודה רבה, אך עלתה לכותרות לאחרונה בעקבות הרשעתה של הגברת שרה נתניהו, רעיית ראש הממשלה במסגרת עסקת טיעון במה שכונה "פרשת המעונות". עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת היא מסוג העבירות המפרות את יחסי הגומלין והאיזון ביחסים שבין אדם לחברו, בין בעלי תפקידים והארגון בו הם עובדים, ובין האזרח לרשויות. אכיפה מוסדרת של החוק בדבר עבירת תחבולה וניצול מכוון של טעות הזולת מסייעת במאבק לשמירה על נורמות ויחסים בין אדם לחברו, בין עובדים ומעסיקים, ובין אדם לרשות, ובכך מסייעת לשמירה על נורמות התנהגות מיטיבות עבור כלל הציבור.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בהתמודדות עם חשד או אישום בעבירות מרמה ותחבולה

בכל מקרה בו אתם חשודים או נאשמים בעבירות מרמה ותחבולה, יש להיעזר בעו"ד פלילי מנוסה שיידע כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו. ההליך הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. היוועצות בעורך דין הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך הפלילי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך.

בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך ביעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

צוות עורכי הדין שלנו, ביניהם גם יוצאי הפרקליטות השונות ורשויות האכיפה, פועל במקצועיות ומסירות על מנת ולהגן על זכויותיך. המשרד מונה צוות אנשים מוכשר וייחודי המתורגל בחשיבה "מחוץ לקופסה" למציאת פתרונות מקוריים ופועל תמיד למען לקוחותיו ללא מורא ובנאמנות, תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצון המטופל.

במידה וזומנת לחקירה במשטרה או שאתה ממתין להחלטת התביעה האם להעמידך לדין בעבירות מרמה ותחבולה, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.